

Conclusions. One of the ways of solving the highly skilled specialists training problem is interdisciplinary integration, which develops students' understanding of the potential use of fundamental disciplines for professional tasks holistic solutions.

Key words: academic disciplines, cycles, determination, pharmacists.

Відомості про авторів

Прокопенко Тіна Сулейманівна – канд. фарм. наук, доцент, директор коледжу Національного фармацевтичного університету. Адреса: 61140, м. Харків, вул. Олександра Невського, 18, тел.: (057) 737-22-88.

УДК 613:615.851.82(07)

© Н.О. САВЕЛЬЄВА-КУЛИК, 2015

Н.О. Савельєва-Кулик

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ «МИСТЕЦТВО В ПРАКТИЦІ ОЗДОРОВЛЕННЯ»

Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика

Вступ. Терапія мистецтвом є одним із напрямів психосоматичної регуляції та являє собою застосування різних видів мистецтв з лікувальною метою. Акценти в терапії мистецтвом зміщені власне на процес творчості.

Метою семінару «Мистецтво в практиці оздоровлення» є ознайомлення лікарів-слухачів циклів тематичного удосконалення санологічного профілю із сучасними поглядами на застосування терапії мистецтвом в практиці психосоматичного оздоровлення.

Основна частина. Викладено методика проведення семінарського заняття з акцентом на наступних питаннях: людина та її здоров'я з позицій холистичного підходу; роль потенціалу духовності та творчої культури особистості в практиці управління індивідуальним здоров'ям; класифікаційні характеристики, теоретичний базис та практичне спрямування терапії мистецтвом як напрямку психосоматичної регуляції.

Висновки. Проведення семінарського заняття на тему «Мистецтво в практиці оздоровлення» у форматі дискусії може сприяти підвищенню ефективності опанування цільовою аудиторією знань за поданою темою.

Ключові слова: терапія мистецтвом, психосоматичне оздоровлення, семінарське заняття.

Метою проведення семінарського заняття «Мистецтво в практиці оздоровлення» на циклах тематичного удосконалення санологічного профілю є ознайомлення лікарів-слухачів з особливостями оздоровчого потенціалу терапії мистецтвом (ТМ) та можливостями її застосування в санологічній практиці.

Основна частина. На початку семінарського заняття визначається актуальність застосування ТМ, як парамедичного напрямку психосоматичного оздоровлення, та її залучення у вітчизняну загальномедичну практику на засадах комплементарних методів відновлювального лікування.

Необхідно окреслити загальні санологічні принципи розуміння людини як біологічної системи та її здоров'я з позиції системного підходу. Холистичний підхід передбачає уявлення про людину як триєдину біоенергоінформаційну систему, взаємопов'язану з довкіллям [1]. Спираючись на вказане, практика управління здоров'ям людини та суспільства, в якому вона живе, має

обов'язково ґрунтуватись не лише на формуванні, збереженні та зміцненні фізичного тіла, але і, перш за все, потенціалу духовності та позитивної творчої культури кожної окремої особистості.

Формат семінару дозволяє винести на обговорення серед слухачів заняття ряд питань, що стосуються теоретичного підґрунтя оздоровчого потенціалу мистецтва та творчості в житті людини. Слід наголосити на важливості взаємозв'язку між рівнем життєздатності людства як біологічного виду та якістю його духовного потенціалу. Так, у приреченому суспільстві, перш за все, виснажується духовність. Вмирає мистецтво в найбільш широкому та гідному його розумінні – адже мистецтво є віддзеркаленням життя як окремої людини, так і суспільних процесів в цілому. Мистецтво є одним з найефективніших засобів впливу на формування внутрішнього світу людини, її культурної та моральної самосвідомості, внутрішньої гармонії та соціалізації. Тому, звертаючись до оздоровчого потенціалу не лише кращих зразків мистецтва, але й процесу творчості як такого, ми наближаємось до глибинних, природних механізмів психосоматичного оздоровлення людини та суспільства на духовному рівні. Символічна мова почуттів і переживань, образів фантазій незвична для раціонального розуму людини. Але наскільки ця мова важка, настільки й важлива, тому що кожного разу, звертаючись до мистецтва, ми з його допомогою намагаємось пристосуватися до змін в нашому житті, знайти сенс того, що ми робимо, відчуваємо, думаємо – врешті сенс життя як такого. У нескінченному вирі подій, в суспільстві споживацьких цінностей та культу успішного маркетингу речей та, перш за все, особистості, що їх створює, нерідко ми втрачаємо справжній, простий сенс життя. Оскільки більшість з нас живе в атмосфері раціональної буденності, у сучасної людини, зазвичай, відсутнє символічне життя. Емоції людина підкорює холодному розуму і втрачає гнучкість внаслідок штучно створеного корсету «правильної» поведінки, що однак слугує їй підтримкою в соціальному житті. Водночас лише символічне життя дозволяє людині виражати щоденну потребу душі. Внутрішній світ особистості безмежний та багатограний. Він наповнений образами, які допомагають людині зрозуміти себе. Однак лише досвід творчості дозволяє не лише дістатись глибин несвідомого, але й зібрати свою цілісність. Адже мистецтво – це дзеркало, де кожен бачить себе, і досвід активної творчості – це повернення до себе. Таким чином, спілкування з мистецтвом сприяє зверненню до первинних людських цінностей, прийняттю своєї індивідуальності без соціально значущих нашарувань та поведінкових масок.

Спрямовуючи дискусію, необхідно звернути увагу слухачів на те, що ТМ, або креативна психотерапія (*expressive arts therapy, creative arts therapy*), є одним із напрямів психосоматичної регуляції та являє собою застосування творчого процесу, мистецтва з лікувальною метою [3]. Однак, на відміну від традиційного вираження у мистецтві, акценти в ТМ зміщені власне на процес творчості, а не на кінцевий результат – витвір мистецтва. З цих позицій ТМ спирається на уявлення про те, що людина має можливість зцілення, використовуючи свою уяву в різних формах творчого самовираження. При цьому відомо, що процес самовираження прямо пов'язаний зі зміцненням психологічного здоров'я та розглядається як суттєвий психопрофілактичний фактор [2].

Слід нагадати про те, що ТМ об'єднує декілька напрямів: терапія засобами пластичних та візуальних мистецтв (власне арт-терапія), музична терапія, терапія рухом і танцем, терапія за допомогою драматичних вистав і слів, а також інтермодальна терапія як синтез різних видів мистецтв – малюнок, образ, музика, театральні постановки та інше, в разі, якщо всі вони мають метою допомогти людині вийти з психологічної кризи або поліпшити свій фізичний стан. ТМ виникла на перетині мистецтв і науки, увібрала в себе досягнення медицини, психології, культурології, мистецтв, соціології та інших дисциплін. Її методи універсальні та можуть бути адаптовані до різних завдань, починаючи від вирішення проблем психосоматичної, соціальної дезадаптації та завершуючи розвитком індивідуального потенціалу. Варто зауважити, що теоретичним підґрунтям ТМ є аналітична психологія К.Г. Юнга. Значущими положеннями в ній виступають уявлення про цілісну особистість та процес індивідуації, про гармонію між свідомістю та несвідомим як основу психічного здоров'я, про роль експресивної діяльності в знаходженні цієї гармонії, про символічну природу колективного несвідомого. В концепції цілісної особистості базовими виступають поняття провідних і другорядних психологічних функцій. Так, для людини як індивідуума важливий розвиток всіх функцій, але як для члена суспільства більш істотним виявляється розвиток провідної з них. Суспільство цінує людину з певної основної функції, реалізованої, частіше, в професійній діяльності. І саме в професійній діяльності людина прагне втілити свої найкращі якості. Однак енергетичні можливості організму та психіки обмежені, тому розвиток провідної функції часто здійснюється за рахунок другорядних, що призводить до невротизації та психосоматичних дисбалансів. З цих позицій причиною неврозів та психосоматичних захворювань уявляється однобічний розвиток індивідуальності: якщо людина розвиває одну функцію, вона втрачає себе; якщо розвиває індивідуальність, во втрачає зв'язок із суспільством, перестає відповідати суспільним нормам. Звідси випливає необхідність відшукати резерви для розвитку цілісності особистості. К.Г. Юнг вважав, що основу психологічного здоров'я людини складає рівновага, яка встановлюється між вимогами довкілля та потребами внутрішнього світу людини. На його думку, експресивні форми мистецтва – це важливий шлях до внутрішнього світу почуттів та образів людини, а несвідома психіка є не лише сховищем витіснених емоцій, але і джерелом здоров'я та розвитку особистості. Тому експресивні форми мистецтва, тобто ті, що пов'язані з самовираженням у процесі творчості, є важливим шляхом до внутрішнього світу почуттів та образів людини.

Окремо варто звернути увагу слухачів на те, що ТМ як метод психосоматичної регуляції спирається на використання регулятивної, комунікативної та катарсичної функції мистецтва. Регулятивна та комунікативна функції реалізуються в процесі формування у людини цінних соціальних навичок, які допомагають розкрити логіку раніше не усвідомлюваних вчинків, відхилень у своїй поведінці, впливу власної особистості на оточуючих тощо. Катарсична функція полягає, по-перше, у відреагуванні почуттів, і по-друге – в тому, що ТМ як оздоровлення – це перш за все, збирання цілісної особистості, оскільки результатом творчості є закінчений витвір (продукт творчої діяльності людини), в якому втілено власну структуру автора, тобто самої людини та оточуючого її світу [4].

Таким чином, наприкінці обговорення доцільно зробити висновок про те, що ТМ надає можливість відновлювати та розвивати «другорядні функції» — резерви особистісного розвитку. Застосування технологій ТМ спрощує вирішення протиріч, відновлення емоційної рівноваги, усуває окремі відхилення соціальної поведінки через опанування нових комунікативних моделей, допомагає інтелектуальному розвитку тощо. В цілому ж, як техніка психосоматичної регуляції, ТМ дозволяє експериментувати з почуттями, досліджувати та виражати їх на символічному рівні в безпечному просторі творчості, не нав'язуючи зовнішніх, механістичних моделей лікування чи розв'язання проблем. Адже ТМ орієнтована на притаманний кожній людині внутрішній потенціал здоров'я та сили, її акценти на природньому вияві думок, почуттів і настроїв у творчості, сприйняття людини такою, якою вона є, разом із притаманними їй можливостями зцілення та гармонізації. Кожен здатен виразити себе звуком, рухом, кольором тощо. Однак іноді — це єдиний спосіб усвідомлення своєї цілісності, а отже здоров'я.

Висновки. Викладена методика проведення семінарського заняття на тему «Мистецтво в практиці оздоровлення» може сприяти розширенню знань лікарів-слухачів циклів удосконалення санологічного профілю у сфері комплементарних напрямів психосоматичного оздоровлення та лікування.

Література

1. Апанасенко Г.Л. Санологія. Підручник для лікарів, слухачів / Г.Л. Апанасенко, Л.О. Попова, А.В. Магльований. — Київ-Львів, 2011. — 303 с.
2. Киселева М.В., Кулганов В.А. Арт-терапія в психологічному консультуванні / М.В. Киселева, В.А. Кулганов. — СПб.: Речь, 2012. — 64 с.
3. Копытин А., Корт Б. Техники телесно-ориентированной арт-терапии / Александр Копытин, Беверли Корт. — М.: Психотерапия, 2011. — 128 с.
4. Никитин В.Н. Арт-терапия: учеб. пособие / В.Н. Никитин. — М.: Когито-Центр, 2014. — 336 с.

Н.А. Савельева-Кулик

Методика проведения семинара «Искусство в практике оздоровления»

Национальная медицинская академия последипломного образования имени П.Л.Шупика

Введение. Терапия искусством, как одно из направлений психосоматической регуляции, представляет собой применение различных видов искусств с лечебной целью. Акценты в терапии искусством смещены собственно на процесс творчества.

Целью семинара «Искусство в практике оздоровления» является ознакомление врачей-слушателей циклов тематического усовершенствования санологического профиля с современными взглядами на применение терапии искусством в практике психосоматического оздоровления.

Основная часть. Изложена методика проведения семинарского занятия с акцентом на следующих вопросах: человек и его здоровье с позиции холизма; роль потенциала духовности и созидательной культуры личности в практике управления индивидуальным здоровьем; классификационные характеристики, теоретический базис и практическая направленность терапии искусством как метода психосоматической регуляции.

Выводы. Проведение семинарского занятия «Искусство в практике оздоровления» в формате дискуссии может способствовать повышению эффективности освоения целевой аудиторией знаний по представленной тематике.

Ключевые слова: терапия искусством, психосоматическое оздоровление, семинарское занятие.

N.O. Savelyeva-Kulyk

Methodology of seminar “Art in the practice of healing”

Shupyk National Medical Academy of Postgraduate Education

Introduction. Art therapy as one of the psychosomatic regulation areas is the using of various arts for therapeutic purposes. Accents in art therapy actually shifted to the creative process. The aim of the seminar “Art in the practice of healing” is to introduce the target audience with the modern views on the use of art therapy in practice of psychosomatic healing.

The main part. It is presented the technique of the seminar with a focus on the following issues: the man and his health from the standpoint of a holistic approach; potential role of spirituality and creative cultural identity in the individual health management practices; classification characteristics, theoretical basis and practical orientation of the art therapy as an area of psychosomatic regulation.

Conclusions. Conducting seminars on “Art in the healing practice” in the form of discussion may enhance the effectiveness of mastering knowledge the target audience.

Key words: art therapy, psychosomatic rehabilitation, seminar.

Відомості про автора:

Савельєва-Кулик Наталія Олександрівна - к.м.н., асистент кафедри медичної реабілітації, фізіотерапії і спортивної медицини НМАПО імені П.Л.Шупика. Адреса: м.Київ, вул. Тарасівська, 6, тел.: (044) 235-42-09.

УДК 614.23/.252.2:378.661

© КОЛЕКТИВ АВТОРІВ, 2015

Н.В.Ханенко, Г.М.Чуприна, Р.В.Сулік

СЬОГОДЕННЯ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

**Національна медична академія післядипломної освіти
імені П.Л.Шупика**

Вступ. В статті висвітлені перспективи розвитку медичної освіти як в додипломних, так і післядипломних закладах медичної освіти.

Основна частина. Описана необхідність використання різноманітних стилів і технік в навчальному процесі, оновлення навчальних програм, створення навчально-тренінгових центрів, університетських клінік, що дозволить забезпечити суспільство кваліфікованими спеціалістами. Особлива увага приділяється запровадженню проблемно-орієнтованого навчання в навчальний процес, що сприятиме активному вивченню матеріалу, більш глибокому засвоєнню інформації. Також підняте питання щодо забезпечення навчального процесу висококваліфікованими викладачами, необхідності розробки уніфікованого посібника для викладачів та створення юридично-правової бази системи медичної освіти. Всі ці кроки можуть забезпечити достатній рівень медичної освіти в Україні.

Ключові слова: медична освіта, проблемно-орієнтоване навчання, техніки навчання, активне вивчення.